

Mirza Jahić, Magistar pedagogije*

Izazovi odgajanja u svijetu izmijenjenih vrijednosti, autorica Snježana Šušnjara

Snježana Šušnjara u knjizi *Izazovi odgajanja u svijetu izmijenjenih vrijednosti* (2023) ističe ključnu ulogu vrijednosnog utemeljenja odgoja u savremenom društvu. Knjiga je koncipirana prema Bronfenbrennerovom modelu ekoloških sistema u kojim autorica nastoji kroz makro, egzo i mikro prikazati svijet izmijenjenih vrijednosti koje postaju izazov današnjoj odgojnoj djelatnosti.

Makroekološki sistem obuhvata širi društveni okvir – državu, ekonomsko uređenje, kulturu i druge faktore – koji oblikuju odgoj djece i mladih. Autorica daje vrijedne poruke, savjete i prijedloge koje se odnose šesnaest pedagoških izazova prisutnih u makroekološkom poimanju društva. Zbog ograničenog prostora nije moguće istaći svaki od njih, stoga se kao naročito interesantne izdvajaju:

- Odnos čovjeka prema novinama i odbacivanja tradicionalnih vrijednosti
- Izmijenjene porodične okolnosti i dinamika
- Implikacijama totalitarističkih pogleda na odgoj i obrazovanje
- Odnos čovjeka i prirode i posljedica otuđivanja čovjeka od prirode
- Uticaju trendova na mlade.

U navedenim izazovima autorica se dotiče detaljno i poučno obrazlaže fenomene poput tehnologije, računara, mobitela, modnih stilova, tetovaža, silikonskih i estetskih

* Mirza Jahić rođen je 25.9.1985. godine u Doboju. Zaposlen je u JU Srednjoj medicinskoj školi u Tuzli kao pedagog škole. Od akademske 2021/22. godine obavlja poslove asistenta na Filozofskom fakultetu u Tuzli kao stručnjak iz prakse. U 2018. godini stekao je zvanje magistra pedagogije, a trenutno je doktorand na studijskoj grupi pedagogija na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli. Autor je nekoliko akademskih radova objavljenih u relevantnim časopisima i zbornicima radova.

korekcija različitih dijelova tijela. Osim navedenog, autorica govori i o prisustvu neznanja, prostaštva, nemorala, nepotizma, zatim, umjetnoj inteligenciji, medijima, propagandi, otuđenju čovjeka od prirode i drugim izazovima.

U egzoekološkom sistemu u knjizi se naglašava značaj izazova iz okruženja koji utiču na razvoj djece, a u kojima ne sudjeluju neposredno. Ovakvi izazovi obično su vezani za tehnologije i tehnološke implikacije na razvoj djece, a autorica afirmiše četiri takva izazova:

- Online izazovi
- Ovisnost, neslaganje, lutanje
- Tehnologije i
- Uticaj televizije.

Neki od faktora prisutni u egzoekološkom okruženju su nedostatak čitanja, nepostojanje kritičkog mišljenja, ignorisanje stvarnosti i slijepo vjerovanje tehnologijama, zanemarivanje vlastitih mogućnosti, tendencije ka stalnim promjenama, gubitak zajedništva, ovisnost djece o tehnologijama, računarima, tabletima i mobitelima, toksičnom uticaju televizije na životni prostor.

Mikroekološki sistem predstavlja one okolinske faktore koji neposredno utiču na razvoj djeteta i u kojima dijete i samo često neposredno djeluje. U knjizi autorica navodi ukupno devetnaest savremenih izazova odgajanja u mikrosistemu, od kojih su neki:

- Pozitivan odgoj
- Obrazovanje-školovanje
- Ukradeno djetinjstvo
- Neprilagođenost: odgoj, empatija i preodgoj
- Očevi i djeca.

Izazovi iz mikroekološkog sistema prisutni su u porodici i školi, kao dominantnim pedagoškim sredinama u kojim djeca svakodnevno neposredno egzistiraju. Djeca se u tim okruženjima susreću sa nekim od sljedećih fenomena: potreba djeteta za podstrekom, podrškom i pedagoškim uzorom, zatim, odrastanju u ambijentu pozitivne i konstruktivne discipline, afirmisanje vlastitih snaga kod djece i omladine, potrebi za razvojem samodostatnosti i prihvatanja vlastitih obaveza i zadataka kod djece i mladih, važnosti neposrednog kontakta, saradnje i odnosa između roditelja i djece, negativnim posljedicama prekomjernog prisustva medija u porodičnim odnosima i dinamici, nedostatku empatije, razumijevanja i potrebi za preodgajanjem i ponovnim

formiranjem ispravnih svjetonazora, navika i obrazaca ponašanja, zanemarivanje uloge i afirmisanje značaja očeva za izgradnju zdravih ličnosti djece i mladih.

Koncept sagledavanja vrijednosnih izazova u procesu odgajanja djece i mladih kroz prizmu Bronfenbrennerove teorije ekoloških sistema ovom rukopisu daje jako teorijsko utemeljenje. U tekstu se uočava namjera da se potakne čitatelja na postavljanje pitanja i dalje pedagoško promišljanje, čime se interakcija s tekстом nastavlja i nakon čitanja. Ovome posebno doprinose završne riječi nakon svakog naslova koji se prepoznaje kao „razmislimo“ i „ideja zapitanosti“. Korisno bi bilo da je autorica više pažnje posvetila upoznavanju čitatelja sa praktičnim savjetima za roditelje i nastavnike u suočavanju sa pedagoškim izazovima. Takva praktična dimenzija bi dodatno osnažila vezu između teorijskih i iskustvenih promišljanja i svakodnevne pedagoške prakse. Ipak, to ne umanjuje značaj djela koje potiče na promišljanje, kritičko sagledavanje društvenih promjena i razvijanje vlastite profesionalne i roditeljske odgovornosti.

Problematiziranje vrijednosnih orijentacija pedagoškog rada jedno je od najaktuelnijih pitanja savremenog odgoja i obrazovanja. Spoznavanje potrebe za odmicanjem od partikularnih i ograničenih vrijednosnih koncepata i orijentacija ka utemeljenju pedagoškog rada na univerzalnim vrijednosnim konceptima kroz cijelu knjigu se proteže kao temeljna ideja. U tom kontekstu autorica vješto koristi širok spektar pedagoških, psiholoških, teoloških, medicinskih, iskustvenih u drugih resursa i na osnovu kojih je sačinila izuzetan pedagoški rukopis. Svojim jasnim i razumljivim stilom pisanja, temeljeći svoja razmišljanja na recentnim izvorima, iskustvima i promišljanjima širokog spektra drugih autora, autorica čitatelja vodi kroz cijeli niz brojnih izazova savremenog odgajanja. Ova knjiga će posebnu korist pružiti studentima pedagogije, psihologije, odgajateljima, nastavnicima i profesorima kroz davanje jasnih smjernica za njihovo pedagoško djelovanje. Knjiga je jako korisna i za same roditelje jer može predstavljati sjajan putokaz za prevazilaženje odgojnih izazova i kušnji u odgojnom djelovanju u okviru porodice. U konačnici, ova knjiga predstavlja vrijedan doprinos savremenoj pedagoškoj literaturi i preporučujem je svima koji žele dublje razumjeti odgoj u svijetu promjenjivih vrijednosti.